

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

5 Truncus ponitur hic cum ramis, ut docet arbor.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

¶ Ex Cablonensi citant ceteri etiam collectores, & Hugo. Exat lib. 1. cap. 1. 99. Exceptum autem verbum illud, vel quinta, sextaque; reliqua ferè eadem leguntur in consilio Moguntino sub Carolo, cap. 1. 4. & altero Moguntino sub Rabano, cap. 30. & in Vuormaciensi in priorie parte canonis 78. Nam posterior pars est c. sane consanguinitas supra allatum.

Hac auctoritate, dum sexa generatione interdicatur conjugium, in septima permitti videtur. Sed gradus cognationis secundum quosdam variè computantur. Alii namque patrem in primo gradu, filios in secundo ponunt. Alii primum gradum filios appellant, negantes gradum cognationis inter patrem & filium esse, cum una caro probeat pater & filius. Auctoritates ergo, quæ consanguinitatis regulam usque in septimum gradum prohibent, patrem ponunt in primo gradu; illa verò quæ usque ad sextum gradum prohibent, primum gradum filios appellant: atque ita fit, ut eadem persona secundum hanc diversitatem inveniantur in sexto, vel septimo gradu. Item illud Fabiani a, quo affines in quinta generatione copulari videntur, videtur esse contrarium illi decreto, Iulii Papa. b [Sicut non licet ulli Christiano de sua consanguinitate uxorem ducere, sic etiam non licet de consanguinitate uxoris suæ conjugem ducere propter eam unitatem.] Similiter etiam invenitur contrarium illi capiti Gregorii: [Nec e eam, quam ex propria consanguinitate conjugem habuit, &c.] Sed illud Fabiani intelligendum est de duobus sororibus, vel personis inter se affinitate conjunctis, ut sunt uxores duorum fratrum, si conigerint eam earum alicui matrimonio copulari, post mortem ejus vir non poterit affinem superfluum in conjugem ducere, nisi in quinto gradu affinitatis inveniantur. Unde, qui novercam alicujus in uxorem duxerit, post mortem ejus uxorem proxima ducere non poterit. Hinc etiam idem Iulius Papa alibi dicit: [Relictam consanguineorum uxoris suæ (non aut consanguineam uxoris suæ, sed relictam consanguineorum uxoris suæ) usque in quartam generationem nullus ducat in uxorem.] Paschali verò Papa secundus scribens Regino Episcopo, tertium genus affinitatis assignat, cujus copula rari ultra secundum gradum invenitur prohibita. Attenim.

C. XXII. ¶ Duorum consobrinorum conjuges uni eadem, nubere non possunt.

Porro duorum e consobrinorum conjuges, quamvis diversis temporibus, viro uni alteram post alterius obitum nubere, ipsa, præter auctoritatem canonicam, publicè honestatis iustitia contradicit. Ut novit prudentia tua, qua ita ab uxoris, sicut à viri consanguineis abstinendum est.

Illud Gregorii & Iulii Papa intelligitur de consanguinitate viri vel uxoris, ut post mortem alicujus eorum nulli de cognatione defuncti superfluo matrimonio copuletur. Demonstratum est, usque ad quem gradum quisque à propria consanguinitate vel cognatione sua uxoris abstinere debeat.

QVÆSTIO IV.

Modò queritur, quare usque ad sextum gradum consanguinitatis conjunctio prohibeatur. De his ita scribit Isidorus Etymologiarum lib. 9. c. 6.

C. I. ¶ Quare usque ad sextum gradum consanguinitatis observe-

atur. Consanguinitas, s. dum se paulatim propaginum ordinibus ditimens, usque ad ultimum gradum subtraxerit, & propinquitas esse desierit, eam rursus lex matrimonii vinculo repetit, & quodammodo revocat

a Sup. ead. de propinquit. b Sup. ead. nihil. s. præterea. c Supr. ead. nec eam. d Supr. ead. & hoc. e Polyb. l. 6. tit. 4. d. 1. f. l. 1. c. 34. & En. Aug. l. 1. de civit. Dei. c. 16.

fugientem. Ideo autem usque ad sextum generationis gradum consanguinitatis conjunctio est, ut licet sex gradibus mundi generatio, & hominis status finitur, ita propinquitas generis tot gradibus terminetur.

¶ Caput hoc emendatum est ex B. Augustino lib. 17. de civit. Dei. cap. 16. unde primò videtur sumptum.

QVÆSTIO V.

De gradibus verò consanguinitatis, quomodo computandi sint, Isidorus b sic loquitur.

C. I. ¶ Quomodo dirimuntur gradus consanguinitatis.

Series e consanguinitatis lex gradibus hoc modo dirimitur: filius & filia, quod est frater & soror, sit ipse truncus: illis seorsum sejunctis, ex radice illustrata egrediuntur isti ramusculi, nepos, neptis primus: pronepos, proneptis secundus: abnepos, abneptis tertius: atnepos, atneptis quartus: trinepos, trineptis quintus: trinepotis filius, & trinepotis filia sextus.

Burchardus, & Ivo, & Panoramus, qui citant patrem Isidorum, partim ex dicto Isidoro, ex hoc, & capite, consanguinitas, supra q. 4. unum caput faciunt: & habent, Series consanguinitatis septem gradibus, &c.

C. II. ¶ Quomodo sunt computandi gradus consanguinitatis.

Item Alexander Papa II. omnibus Episcopis & clericis, nec non iudicibus per Italianam constituit.

Ad sedem à Apostolicam perlata est questio noviter exorta de gradibus consanguinitatis, quam quidam legum & canonum imperiti excitantes, eodem propinquitatis gradus contra sacros canones, & ecclesiasticum morem numerare nituntur, novo & inaudito errore affirmantes, quod germani fratres vel sorores inter se sint in secunda generatione, filii eorum, vel filia, in quarta, nepotes, vel neptes eorum, in sexta. Tali quoque modo progeniem computantes, & in hujusmodi sexto eam gradu terminantes dicunt, deinceps viros ac mulieres inter se posse nuptialis iura contrahere. Et ad hujusmodi profanum errorem confirmandum in argumentum assumunt sæculares leges, quas Justinianus Imperator promulgavit de successione consanguineorum. Quibus confisi, ostendere moliantur, fratres in secundo gradu esse numeratos, filios eorum in quarto, nepotes in sexto. Sic seriem genealogiarum terminantes, numerationem sanctorum Patrum, & antiquam ecclesie computationem ad nos ulque periclitam, perversa quadam calliditate disturbantur. Nos verò Deo annuente hanc questionem discutere curavimus, in synodo habita in Lateranensi consistorio, convocatis ad hoc opus Episcopis, & clericis, atque iudicibus diversarum provinciarum. Denique diu ventilatis legibus, & sacris canonibus, distinctè invenimus obliam causam alteram legum fieri, alteram canonum computationem. In legibus siquidem ob nihil aliud proferuntur graduum mentio facta est, nisi ut hæreditas, vel successio ab una ad alteram personam inter consanguineos deferatur. In canonibus verò ob hoc progenies computatur, ut aperte monstretur, usque ad quoriam generationem à consanguineorum sit nuptiis abstinendum, ubi præscribitur, ut hæreditas propinquis modo legitimo conferatur: hic verò, ut ritè & canonice inter fideles nuptiæ celebrentur. In f legibus distinctè non nu-

a et generis. b Lib. 8. Etymolog. cap. 5. scribit, non verus ipse. c Sent. 4. dist. 40. Burch. l. 17. c. 10. Popp. 9. c. 44. Pann. l. 7. cap. 31. d Hugo ibid. Polyb. ibid. Anst. l. 1. c. 97. Popp. c. 6. Pann. l. 7. c. 31. e Inst. l. 3. tit. 5. & 9. f Eod. tit. 6. l. 1. d. 1. Pym. 9. c. 1.

merantur gradus, nisi usque ad sextum: in canonibus autem usque ad septimam distinguuntur generationem. Hæc igitur de causa, quia hæreditates nequeunt deferri nisi de una ad alteram personam, idcirco curavit secularis Imperator in singulis personis singulos præfigere gradus. Quia verò nuptia sine duabus non valent fieri personis, ideo sacri canones duos in uno gradu constituere personas. Vtramque tamen computationem, si acriter ac subtiliter perfecta fuerit, idem sensisse, & eandem esse in eis sententiam, atque ad eundem terminum convenire manifestissimum erit. Iustinianus namque usque ad quem gradum consanguinitas ipsa perdat, in suis legibus non definit. Canones verò ultra septimam, nullam numerare generationem. Sexto quippe gradu determinato, in ipsis legibus subintelligitur Imperator. [Hactenus ostendisse sufficit, quemadmodum gradus cognationis numerentur. Namque ex his palam est intelligere, quemadmodum anteriores quoque gradus numerare debeamus. Generata quippe persona semper gradum adjicit.] Ecce in his brevibus verbis aperte ostenditur, tales gradus, quales isti computant, non tantum usque ad sextum, verum etiam ultra numerari debere, quippe cum ultra sextum ulteriores gradus numerandos esse decernat. Vbi enim ultimos nominat gradus, aperte indicat non sex tantummodo esse gradus, sed sex finitis, adhuc alios numerandos. Nec mirum, cum in præcedentibus ipse firmavit Imperator, decimo etiam gradu consanguineos sibi inter se posse succedere. Cum decimum nominat, non esse tantummodo sex, luce clarius conficitur. Hi ergo erigunt, & aciem mentis, si possunt intendant, quos hactenus invidiosus perculit error. Enimverò, ubi secundum leges inter agnatos, vel cognatos defertur successio, consanguineos esse non dubium est. Neque enim sibi succederent, nisi inter se parentela vinculo tenerentur. Succedunt autem inter se, teste Iustiniano, in decimo gradu: consanguinei igitur sibi sunt, qui sibi succedunt. Quod si in decimo gradu consanguinei sibi existunt, non est terminata consanguinitas (ut isti fatentur) in sexto tantummodo gradu. Quid igitur dicent? Computatis namque gradibus sicut isti numerant, aut finitur consanguinitas in sexto gradu, aut non. Si finitur, fallaces erunt leges, quibus isti nituntur, quæ in decimo gradu sibi succedere consanguineos jubent. Quod si non finitur consanguinitas in isto sexto gradu, falsi quæ erunt illi, qui ultra illum sextum gradum nolunt computare consanguinitatem. Igitur aut leges erunt falsæ, aut isti, qui sic finiunt generationem. Sed, ut veridice leges, & veraces sint canones, dicimus hoc, quod veritas habet, scilicet quod non terminatur consanguinitas in huiusmodi sexto gradu, sed terminatur secundum canones in septimo gradu. Veraque enim computatio, sicut superius diximus, uno sine concluditur. Namque a duo gradus legales unam gradum canonicam constituunt. Fratres namque, qui secundum seculares leges dicuntur in secundo gradu, juxta canones numerantur in primo. Filii fratrum, qui illic numerantur in quarto, hic computantur in secundo: nepotes qui in sexto ibi, illic numerantur in tertio: sic acinceps, qui in legibus scribuntur in octavo & decimo, in canonibus definiuntur in quarto & quinto. Atque hoc modo de reliquis sentiendum est, ut qui secundum canones dicuntur in sexto vel septimo, secundum leges accipiantur in duodecimo, vel quatuordecimo. Hanc computationem intelligens prudentissimus Papa Gregorius, dum quareretur, in quots generatione conjungi fideles debeant, ipsas seculares leges in testimonium adducens, Augustino Anglorum Episcopo sic rescripsit: [Quædam terrena lex in Romana repub. permittit, ut si fratris & sororis,

si ve duorum fratrum germanorum, seu duorum fororum filius & filia mifceantur. Sed experimento didicimus ex tali conjugio sobolem non posse succrescere. Unde necesse est, ut jam in tertia vel in quarta generatione copulatio fidelium licenter sibi conjungi debeat. Nam à secunda, quam prædiximus, omnimodò debent abstinere.] Ecce hic aperte monstratur filios & filias fratrum in secunda generatione numerari. Et si fratrum filii & filia numerantur in secunda, fieri non potest, ut ipsi fratres non sint in prima. Quod si fratres computantur in prima, filii eorum in secunda, dubium non est, quin eorum nepotes sint in tertia, pronepotes in quarta, & sic de reliquis usque ad septimam. Sed sunt quidam, qui ex his Gregorii verbis, quibus ait, ut in tertia vel quarta generatione copulentur fideles, occasionem accipiunt illicita matrimonia contrahendi, dicentes se hoc jussu facere posse, quod prudentissimus doctor sua sententia diffinit. Isti itaque qui se hoc velamento defendere nituntur, advertant in ejusdem Patris sententiis, hoc non generaliter cunctis, sed specialiter Anglorum genti mandasse. Nam postmodum à Felice Messanæ Siciliæ præfule requisitus, an hoc, quod Augustino mandaverat, generaliter cunctæ ecclesiæ tenendum esset, apertissime firmavit, non aliis hoc, quam illi genti mandasse; ne bonum, quod coeperant, metuendo austeriora, deferrent: sed & illis, postquam in fide essent firma radice solidati, & universali Ecclesiæ censuit semper esse tenendum, ut nullam de propria consanguinitate, vel affinitate infra septimam generationem aliquis sibi audeat conjugio copulare. Ecce aperte monstratum est, & ex verbis ipsius legis, & auctoritate prudentissimi Papa Gregorii, quid de gradibus consanguinitatis numerandis sentire debeamus. Quamvis alia quoque ratio pari modo ipsos revincat adversarios. Nam si, ut ipsi fatentur, in illo sexto gradu consanguinitas finiretur, omnes personarum ramusculos, qui ultra illum gradum in pictura arboris continentur, velut superfluos oporteret detruncari. Sed quia omnes, qui in prædictæ arboris pictura numerantur, ex una parentela consistunt, nunquam sine diminutione consanguinitatis à se poterunt separari: veluti non sine damno cujusque personæ valent à proprio corpore manus, brachia, & pedes truncari. Illa quoque sacrorum præceptio canonum, quæ jubet à propria abstinere consanguinitate, quamdiu generatio recordatur, aut memoria retinetur, nec à prædicta parentela discrepat computatione. Nam in septem gradibus, si canonicè, & usualiter numerentur, omnia propinquitatum nomina continentur. Ultra quos nec consanguinitas invenitur, nec nomina graduum repetiuntur, nec successio potest amplius protogari, nec memoriter ab aliquo generatio recordari. Ne verò in hac consanguinitatis computatione, aliqua de hinc valeat ambiguitas remanere, aliam, quam quidam faciunt, numerationem in hac etiam disputatione duximus finiendam. Sunt enim quidam, qui non à fratribus, sed à filiis eorum, i. patruelis, vel consobrinis genealogiam numerare incipiunt: dicentes filios fratrum in prima generatione computari debere, quia fratres quasi quidam truncus, ex quo cæteri ramusculi oriuntur, existunt. Sed nec ista graduum computatio, si bene intellecta fuerit, ab ea, quam superius exposuimus, in sententia poterit esse diversa. Isti enim qui numerandi initium sumunt à filiis fratrum, non progrediuntur ultra sextam generationem: sed sicut totius mundi sex ætates existunt, & humanæ vitæ itidem sex, ita & in consanguinitate sex tantummodo autumant computandas esse generationes: quibus finitis, novæ conjunctionis dicunt posse fieri initium, ut quasi fugientem possint revocare consanguinitatem. ¶ Hæc b itaque computatio,

a sup. ca. 9. de 3. a. quadam lex.

a al. discernendam. b sup. ca. 9. 4. consanguinitas.

quæ incipit à fratrū filiis, & numerat usque ad sextam generationem, tantundem valet, quantum ea, quæ incipit à fratribus, & computat a usque ad septimam. Nec ulla in sensu existit diversitas, quamvis in numero graduum varietas videatur. Ultima enim generum, si initium numerandi sumat à fratribus, septima invenitur; si à filiis fratrum, repetitur sexta. Taliter igitur determinatis gradibus consanguinitatis, Apostolica vos auctoritate monemus, fratres & filii, ut omnibus sic seriem genealogiæ computandam esse intimetis, quemadmodum sancti Patres numerandam esse sanxerunt, & antiquus mos sanctæ & universalis ecclesiæ per longa tempora olim computasse monstratur. Nam, si quis perversa & obstinata mente à recto tramite Apostolica sedis deviare voluerit, & aliter, quam nos, in nuptiis celebrandis gradus parentelæ numerare contenderit, primum pro sua temeritate, cœlesti poena plectetur: postmodum verò gladio perpetui anathematis se novcrit jugulandum. Data Roma, &c.

¶ Sic est emendatio ex Hugone, Anselmo & Polycarpo: qui hanc eandem epistolam recitant. *Ab Ivone autem, & in Campania referuntur duo capite alterius epistola ejusdem, Alexander eodem, cum hoc argumento scripta clericis Neapolitanis sive ut in Campania, Metropolitano. Et apud Gratianum erat conjuncta utraque in scriptis, hoc modo: Neapolitanis clericis, & omnibus Episcopis, atque iudicibus, per Italiam constitutis. Ex hislem vero Hugone, & Anselmo, & Polycarpo multa in tota hoc capite sunt emendata.*

C. III. ¶ Quare consanguinitas uxoris ad virum pertinere dicitur, & quomodo affinitas sit computanda.

Item Gregorius Papa.

Porrò de affinitate, quam dicitis parentelam esse, quæ ad virum ex parte uxoris, seu quæ ex parte viri ad uxorem pertinet, manifestissima ratio est: quia, si secundum divinam sententiam ego & uxor mea sumus una caro, profecto mihi & illi meæ, suæque parentelæ propinquitas una efficitur. Quocirca ego & foror uxoris meæ in uno primo gradu erimus, filius autem verò ejus in secundo gradu erit à me, neptis verò tertio: idque utrinque in cæteris agendum est successionebus. Uxorem verò propinqui mei cuiuscumque gradus sit, ita me oportet attendere, quemadmodum ipsius quoque gradus aliqua foemina propriæ propinquitatis sit. Quod nimis uxori de propinquitate viri sui in cunctis cognationis gradibus convenit observari. Qui verò aliorum sentiunt, Antichristi sunt: à quibus tantò fortius vos oportet cavere, quantò apertius deprehenditis illos divinis legibus repugnare.

¶ In Polycarpo caput hoc item ac sequens recitatur ex Zacharia. *Ac sancti Gratiani in extremis verbis sequenti capitis indicat caput hoc fuisse etiam Zachariæ.*

C. IV. ¶ Qualiter parentelæ gradus computantur. Item Zacharias Papa.

Parentelæ s; gradus taliter computamus: siquidem ego & frater meus una generatio sumus, primumque gradum efficiamus, nulloque gradu distamus. Rursus filius meus, fratrisque mei filius secunda generatio sunt, ac gradum secundum faciunt, nec à se aliquo gradu separantur. Atque ad hunc modum cæteræ successiones numerandæ sunt. Porrò de affinitate, quam dicitis parentelam, & ut superiore capite Gregorii.

a al. computat septimam. b al. attendaverit. c Sent. 4. dist. 41. Polyc. ibid. d al. filia. e al. cog. modo utiq. f Sent. 4. dist. 40. Polyc. ibid.

C. V. ¶ Equivocatio est, cum foror uxoris cognata vocatur.

Item Alexander Papa secundus.

Quòd autem frater, fororve uxoris tuæ cognati nunc dicuntur, æquivocationis jure fit, & necessitate vulgaris appellationis potius, quam ulla causa cognationis. Vxor enim fratris fratris s; potius quam cognata vocatur. Mariti frater levit dicitur. Duorum autem fratrum uxores vocantur janitricis, quasi eandem januam terentes, vel per eandem januam intrantes. Viri fororibus appellatur. Sororis autem vir non habet speciale nomen, nec uxoris frater.

¶ In Polycarpo etiam refertur proximo post e. ad selem, ut ad eundem Alexandrum pertinere videatur. *A verbo autem uxores, usq; ad fratrem habentur apud Isid. l. 9. c. 31.*

¶ Janitricis. Ita etiam legelatur in l. non facile, ff. de gradibus, antequam locus ab Alciato esset restitutus, lib. 2. dist. 6. 32. Quamobrem nihil mirandum si Isidorus, aut alius quilibet allatam hinc etymologiam excoxit. Nunc autem in legenda est, sicut cepit.

C. VI. ¶ Nomina graduum superiorum, sive inferiorum, sive ex latere venientium. Item Isidorus c.

Primo à gradu, superiori linea continentur pater, mater: inferiori filius, filia: quibus nulla alia personarum junguntur. ¶ Secundo gradu continentur, superiori linea avus, avia: inferiori nepos, neptis: transverso frater, soror: quæ personarum duplicantur. Avus enim & avia tam ex patre, quam ex matre accipiuntur. Quæ personarum sequentibus quoque gradibus similiter proportionalitatis earum, in quo gradu consistunt, ipso ordine duplicantur. [Istæ personarum secundo gradu idcirco dupliciter appellantur, quia duo avi sunt, paternus & maternus.] Item duo genera nepotum sunt, sive ex filio, sive ex filia procreati. Frater & foror ex transverso veniunt, id est, si aut frater patris, aut frater matris, qui aut patruus, aut avunculus nominatur: qui & ipsi hoc ordine duplicantur. ¶ Tertio gradu veniunt supra proavus, proavia, infra pronepos, proneptis. Ex obliquo fratris, sororisque filius, filia, patruus, amita, id est, patris frater & foror, avunculus, matertera, id est, fratris mater & foror. ¶ Quarto gradu veniunt supra abavus, abavia, infra abnepos, abneptis. Ex obliquo fratris & sororis nepos, neptis, frater patruelis, foror patruelis, id est, patris filius, filia: consobrinus, consobrigna, id est, avunculi & materteræ filius, filia: amitus, amitina, id est, amitæ filius, filia: itemque consobrini, quæ duabus fororibus nascuntur: quibus accrescit patruus magnus, amita magna, id est, avi paterni frater, & foror, avunculus magnus, matertera magna, id est, avæ tam patruus, quam maternæ frater & foror.

¶ Quinto gradu veniunt, supra quidem avavus, avavia, infra atnepos, atneptis. Ex obliquo fratris & sororis pronepos, proneptis, fratris patruelis, sororis patruelis, amitini amitina, consobrini consobrigna, filia, propior consobrigna, propior consobrigna, id est, patris magni, amitæ magna, avunculi magni, materteræ magnæ filius, filia: his accrescunt propatruus, proamita.

¶ Hi sunt proavi paterni frater & foror, proavunculus, promatertera.

¶ Hi sunt proavia paternæ, maternæque, frater, & foror, proaviaque materni. [Hæc g species nec aliis gradibus quam scripta est, nec aliis vocabulis declarari potest.]

a Ex Isidoro, l. 9. Etymolog. c. fin. Sentent. 4. dist. 41. Polyc. ibidem. b alit. fratris. c Isidor. l. 9. cap. 1. In sententia Pauli, lib. 4. titul. 11. de gradibus. Hugo de S. Vill. p. 11. lib. 2. cap. 14. d Burchard. lib. 7. c. 28. l. 10 p. 9. cap. 64. Pam. l. 7. c. 11. Ananias interpretis Pauli. e al. sobrinus. f al. sobrinus. g Ananias interpretis.

¶ Sexto gradu veniunt, supra tritavus, tritavia, infra trinepos, trineptis. Ex obliquo fratris & fororis abnepos, abneptis, fratris patruelis, fororis patruelis, amitini, amitina, consobrini, consobrina, nepos, neptis, patruus magni, amita magna, avunculi magni, matertera magna nepos, neptis, id est, propioris sobriini filius, filia, qui consobrini appellantur. Quibus ex latere accrescunt, propatruus, proamita, proavunculi, promatertera filius, filia, abpatruus, abamita. (Hi sunt abavi paterni frater & soror) abavunculus, abmatertera.

¶ Hi sunt abavia paterna, maternaq; frater & soror, abavique materni.

¶ [Hac quoq; explanari amplius non potest, quam ut auctor (Anianus) ipse disseruit.]

¶ Septimo gradu, qui sunt cognati recta linea supra, infraque propriis nominibus non appellantur: sed

ex transversa linea, continentur fratris, fororisque atnepos, atneptis, consobrini filia, filiaque.

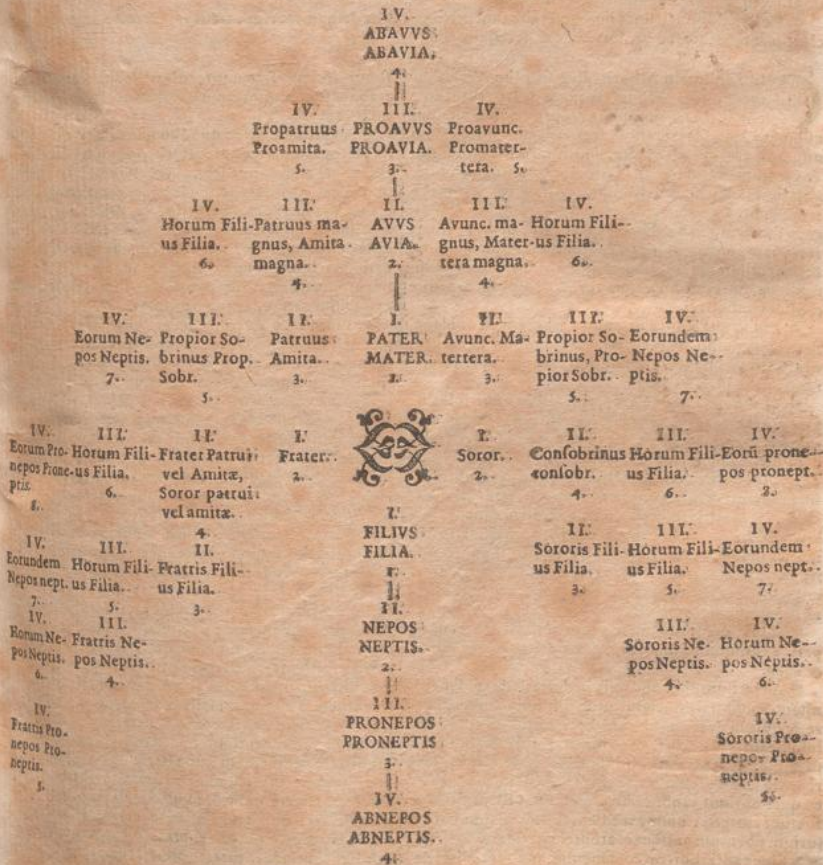
¶ Successionis idcirco gradus septem constituti sunt, quia ulterius per rerum naturam nec nomina inveniri, nec vita succedentibus prorogari potest. [In his septem gradibus omnia propinquitatum nomina continentur: ultra quos nec affinitas inveniri, nec successio potest amplius propagari.]

¶ Caput hoc recitatum etiam ab Hugone, & collectorebus extat in libro sententiarum Pauli, additum non uno in loco verbis Aniani interpretis. Pleraq; tamen habentur etiam apud Isidorum l. 9. c. 5.

¶ Id est, aut frater.] Hac usq; ad vers. Qui & ipsi non sunt loco indicato, sed tantum apud collectores.

De gradibus consanguinitatis vel affinitatis, quos sint, quomodo computandi, quibus etiam appellantur nominibus, auctoritate Isidori, atq; Gregorii, & Alexandri sufficienter monstratum est.

Non gignunt dextros, qui stant in parte sinistra.
Lava dat uxores, dext tibi dextra mares.

HÆC EST ARBOR CONSANGVINITATIS.

CONSANGVINITAS PER TRES REGVLAS

declaratur.

Prima regula magistralis pro linea recta. Ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus queritur, computatis intermediis, una dempta, tot sunt gradus inter eas. Si igitur vis scire quantum distat abavus à Petruccio (Petruccium esse fingimus in cellula ubi est facies) utroque computato & intermediis, quinque sunt personæ demæ unatæ, quatuor sunt gradus: & sic de aliis.

¶ Pro linea collateralis, dua sunt regula.

¶ Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat à communi stipite, toto distat inter se, vel sibi attinent. Exemplum pone. Cum facis abavum stipitem inter P. & pronepotem propatruum, (nam illi sunt in linea æquali,) quilibet distat à stipite quarto gradu; ergo inter se quarto. De computatione tantummodo canonica loquor.

¶ Collateralium in linea inæquali quoto gradu remotior distat à communi stipite, toto distat inter se. Exemplum pone faciendo abavum stipitem, P. & filius propatruum sunt in linea inæquali. Computemus ergo à remotiori, scilicet à P. sed P. distat à stipite quarto gradu, ergo à filio propatruum quarto. Semper intellige secundum canones.

¶ Pro arbore consanguinitatis secundum computationem civilem datur talis regula.

Prima in linea recta ascendentium & descendentium quot sunt personæ de quibus queritur, computatis intermediis, una dempta, tot sunt gradus inter eas.

¶ Pro linea collateralis.

¶ Collateralium in linea æquali quoto gradu quis distat à communi stipite, toto duplicato, distat inter se, vel sibi attinent. Nam secundum leges quilibet persona gradum facit in collateralibus. Computatio enim Legitarum ob aliud fit, quàm computatio Decretistarum.

¶ Collateralium in linea inæquali quot sunt personæ stipite dempto, tot sunt gradus. Si amplioem optas emutationem, recurre ad Ioannis Andree declarationem.

Circa lectionem Arboris diversis olim diversum modum tenentibus, Ioannes de Deo Hispanus, post illos, lecturæ ipsius arboris novum modum allumens, per suas metricas regulas ipsius intellectum nifus fuit aperire: sed propter multitudinem regularum, & versutum obscuritatem, aliquibus notum ignotum, aliis ignotum ignotius reddidit. Attendens igitur ego Ioan. And. inter decretorum doctores minimus & indignus, inventionem arboris ex eo fuisse, ut habentibus materiam consanguinitatis & affinitatis ignotam, nota, & habentibus notam, ex oculorum inspectione notissima fieret, antiquorum scripta revolvi, & (prout expedire credidi) compilavi.

¶ Primo querens ad utramque arborem, ad quid fuerit inventio arboris necessaria. Secundo an sit authentica. Tertio ad quid volumine decretalium repetita, quæ olim fuerat in decretis.

¶ Primæ questionis ex superius dictis patet solutio: probatio enim ad oculum alias vincit. *insti. de gradi. 4. agnationis. 27. q. 1. nec aliqua.* Ex ostensione enim facti quædam melius percipiuntur, quàm elocutione. extra, de dona. Apostolica. ver. fin. Hinc est quod agrorum mensio subicitur oculis. *16. q. 3. inter. de præscrip. quia indicante. C. fin. reg. 12.* Ventris inspectio, an mulier sit prægnans. *ff. de ven. insti. l. 1. in prim.* Locorum pudicitie investigatio, an mulier sit virgo. extra, de probat. proposuisti. an arcta, de fr. & ma. fraternitatis. vel aliter impedita. eo. tit. ex literis. Injurie an sit atrox affirmatio. *ff. de injur. l. 3.* Et literæ Papales an sint veræ vel falsæ, de cri. fal. licet.

¶ Ad secundum dic, quod arbor authentica est: quod patet ex canonibus Isidori & Alexandri, *33. quest. 5. cap. 12. & ultim.*

¶ Ad tertium dic, quod quia in decretis de consanguinitate & affinitate tractatur, utile fuit ibi arborem ponere, & quia in decretalibus est idem tractatus, & in hoc volumine utile fuit repeti, & eo maxime, quia nemini venit in dubium, id satis esse validum, satisque famosum, quod repetita lectio probat. C. de emen. lu. co. l. una. Item ex eo quia antiqui canones circa materiam illam multum fuerunt correcti: unde expediens fuit secundum statum iurium novorum antiquam arborem decidere.

Deinde ad arborem consanguinitatis specialiter descendamus. Et primo queritur quid sit consanguinitas, & unde dicatur: quid linea, quid gradus. Secundo queritur quomodo arbor formetur, & quare sic pun-

ctetur: & interferemus regulas per quas cognoscuntur gradus. Demum ponemus quadam notanda, & quasdam questiones.

¶ Ad primum dico, quod consanguinitas est affinitas personarum, ex eo proveniens, quia una descendit ab altera, vel amba ab eadem. Vel est vinculum personarum ab eodem stipite descendendum, carnali propagatione contractum: quod satis est idem. Dicitur autem consanguinitas, quasi sanguinis unitas: à con. & sanguis: quia de communi sanguine descendunt. Et quoad probationem conjugii non distinguo, an tales consanguini sint producti ex uxorio coitu, vel ex fornicario, quod est expresse extra, de proba. per tuas.

¶ Linea verò est collectio personarum ab eodem stipite descendendum, gradus continens, & numeros distinguens. Et est triplex linea, scilicet graduum descendendum, ascendendum & collateralium, *in infra patenti, & ff. de gradu. l. 1. & l. iurisconsulto.*

¶ Gradus est habitudo distantiam personarum, qua cognoscitur quanta agnationis vel cognationis distantia duæ personæ inter se differunt. Et dicuntur gradus ad similitudinem graduum scalarum, vel locorum proclivium: quia ita gradimur de proximo in proximum. *ff. de gradi. l. iurisconsultus. 5. gradus.*

¶ Formatur autem sic arbor. Primo vide cellulas ascendendum: secundo descendendum: demum collateralium. Ascende super cellulam vacuum, qua remansit ideo vacua, quia non potuit nomen proprium habere, cum alia cellula (exceptis his quæ per genitivum nominantur) sumant nomen ab ipsa. Quomodo enim possemus illam cellulam nominare, quam dicimus filium patris: fratrem fratris: patrem filii, & sic de singulis? & eam alii vocant Ioachim, alii Protheum, alii tuncam. Nos autem à nomine bidelli nostri vocemus eam Petruccium. Et scire debes, quod competenter illæ cellulæ medix ascendendum & descendendum dividetur directè per medium, ut à latere dextro illarum cellularum ponerentur nomina matrum, ut abavus, proavus, &c. à latere sinistro nomina mulierum, ut abavia, poravia, &c. quia positi à latere dextro descendunt à matribus, & e converso. Supra cellulam vacuum est cellula hæc continens, pater, mater, & unum punctum supra, & unum infra. Supra illam est cellula ayus, avia, continens duo puncta supra, & duo infra. Supra illam est cellula proavus, proavia, continens tria puncta supra.

pra, & tria infra. Supra istam est cellula abavus, abavia, habens quatuor supra, & quatuor infra. Descendendo sub cellula vacua est cellula habens filium & filiam: & habet unum punctum supra, & unum infra. Sub illa habens nepotem & neptem, & duo puncta supra, & duo infra. Sub illa pronepotem & proneptem, & tria puncta supra, & tria infra. Sub illa abnepotem & abneptem, & quatuor puncta supra, & quatuor infra.

¶ Antequam ad collaterales transeamus, scire debet quod punctorum numeratio est numeratio graduum, habito respectu ad cellulam vacuum, & puncti superiores denotant computationem secundum jus canonicum, puncti inferiores secundum jus civile, &c. Ponitur autem computatio canonica in superiori parte cellularum, civilis vero in inferiori, ut deret intelligi excellentia juris canonici ad civile: maxime quoad hunc casum, quo instruitur in matrimonii, quae licite contrahi possunt, nec ne: & cum matrimonium sit sacramentum ecclesiae, in eo praecipue lex minor est canonice, extr. de elec. nup. c. ult. & pen. Vides autem ex punctatione praedicta, quod in computatione ascendentium & descendendum concordat utrumque jus: quia in eis semper persona addita personae per carnis propagationem gradum adiecit.

¶ Ad inveniendum autem gradus inter eos secundum utrumque jus, tolle hanc magistralem regulam. Ascendendum & descendendum quot sunt personae de quibus queritur, computatis intermediis, una deinceps, tot sunt gradus inter eas. Si igitur vis scire quantum distat ab avo a Per. uo, utroque computato & intermediis, quinque sunt personae: deme unam, quatuor sunt gradus. Idem dico de ipso P. ad abnepotem: quia eo modo erit repetite quinque personae: & sic quatuor sunt gradus. Si velis scire quot distat ab avo P. ab abnepote P. invenies ibi novem personas computato P. & sic octo erunt gradus. Scias autem quod iste P. non habet totam suam computationem in arbore. Scias enim quod quilibet habet duos parentes: quatuor avos: octo proavos: sedecim abavos: & sic semper ascendentes duplicantur. Vnde impossibile fuisse tot personas in arbore scribere.

¶ Quarto an inter ascendentes & descendentes prohibitio copulae conjugalis excedat quartum gradum? Et dicitur. *Gloss. in sum. de consang. & aff. s. item quantum.* quod non, per decre. non debet, eod. tit. quae generaliter loquitur. Alii communitur contradicentes inter ascendentes & descendentes perpetuum esse prohibitionem dicunt: & quod de quarto gradu dicitur, in collateralibus locum habet, ad hoc 37. q. 3. *progenem. & duobus capitulis sequens.* in quibus dicitur, quod olim non solum utiq; ad secundum gradum, sed etiam in quantum notitia erat parentela extendebatur prohibitio. Ex quo ergo certum est alterum descendentem, & alterum ascendentem, perdatat prohiberi. ad idem Insti. de nupt. s. 1. ff. de ritu nupt. l. nuptia. & hoc verum puto.

¶ Ad collaterales transeamus, & ad fratrem & sororem: & causa brevitas prosequendo solum patrem mediam arboris ad modum vexilli: qua intellecta: eliqua intelligetur: quod per se patet, dicamus de fratre & descendibus. Sub cellula fratris, fratris filius filia: ex illa fratris nepos neptis: ex illa fratris pronepos proneptis. & frater P. est cum P. in primo gradu secundum canones: in secundo secundum leges. Ejus filius in secundo secundum canones: in tertio secundum leges. Nepos in tertio secundum canones: in quarto secundum leges. Fratris pronepos est ipsi P. in quarto secundum canones: in quinto secundum leges: & sic debet esse utraque punctatio, & isti sunt collaterales ad P. Et nunc de cellula patris fecimus stipitem. Fac consequenter stipitem de avo: ex eo patris amita: ex illa frater patruelis & amitrus, soror patruelis & amitrus: ex illa horum filius filia: ex illa horum nepos neptis. Patruus est P. secundo

gradu, frater patruelis etiam secundo gradu: filius in tertio, nepos in quarto secundum canones. Per leges autem patruus in tertio, frater patruelis in quarto, filius in quinto, nepos in sexto: & sic debet esse utraque punctatio. Postea fac proavam stipitem, & habet filios patruum magnum, amitam magnam, avum & aviam, avunculum magnum, & materteram magnam: illos non prosequimur. Ex cellula patris magni propior sobrinus, propior sobrina, ex illa horum filius filia, ex illa eorundem nepos neptis. Et quia P. distat a proavo, quem nunc feci stipitem, tertio gradu, ergo a patruo tertio, & a propiori sobrino tertio, & a filio tertio, & a nepote qui exit lineam aequalitatis, quarto secundum canones. Secundum leges vero distat P. a patruo magno quarto, a propiori sobrino quinto, & a filio sexto, a nepote septimo, & sic debet esse utraque punctatio. Modo fac abavum stipitem cum tribus filiis, scilicet propatruo, proavo, & proavunculo: de proavunculo non prosequor. Ex cellula propatruus oritur cellula horum filius filia, ex illa horum nepos neptis, ex illa eorundem pronepos proneptis. Isti omnes sunt cum P. in quarto gradu, quia P. distat a stipite in quarto gradu, ex illa linea nullus exit lineam aequalitatis, ergo omnes, distant quarto. Secundum leges propatruus distat v. filius vi. nepos vii. pronepos viii. & sic debet esse utraque punctatio.

¶ Nunc videndum est quibus regulis gradus illorum collateralium cognoscantur. Collateralium aequalis lineae unam trado regulam secundum canones.

¶ Collateralium in linea aequali quoto gradu quis distat a communi stipite, toto distat inter se, vel sibi attinent: haec secundum canones. Exemplum ponat: quando facis abavum stipitem inter P. & pronepotem propatruus: nam quia illi sunt in linea aequali, quilibet distat a stipite quarto gradu: ergo inter se quarto.

¶ Secundum leges vero aliter est, & sic dicimus regulam. Collateralium in linea aequali quoto gradu quis distat a communi stipite, toto duplicato distat inter se, vel sibi attinent. Vides ergo ex superius dictis, & ex punctatione, quod praedicti P. & pronepos propatruus distant viii. Et insurgit illa diversitas, quia secundum leges quilibet persona gradum facit in collateralibus. Vnde duo fratres faciunt duos gradus: secundum canones vero duae personae faciunt unum gradum. Vnde (ut patet in cellula fratris) frater est cum P. in primo gradu secundum canones, in secundo secundum leges: sed computatio eorum ob aliud fit quam nostra. Bene ergo dicitur secundum leges, quod in aequali linea collateralium, sive linea sit paris numeri, sive disparis, non est reperire disparum gradum. Vide in linea paris numeri secunda vel quarta, disparis numeri prima vel tertia. In prima duo gradus, in secunda quatuor, in tertia sex, in quarta octo: quod non est secundum canones, quia in aequali linea disparis numeri habemus disparum gradum: quia in prima primum, in tertia tertium, in quinta quintum: & sic de singulis.

¶ Nunc restat videre de collateralibus in linea inaequali, de quibus traditur talis regula secundum canones. Collateralium in linea inaequali quoto gradu remotior distat a communi stipite, toto distat inter se. Exemplum pone faciendo abavum stipitem, P. & filius propatruus sunt in linea inaequali. Computemus ergo a remotiori, scilicet a P. sed P. distat a stipite quarto gradu: ergo a filio propatruus iv. & idem in descendibus usque ad lineam aequalitatis: & hoc est quod dicimus, quod persona addita persona usque ad lineam aequalitatis non crescit gradus: quia propatruus, filius ejus, nepos & pronepos omnes distant iv. gradu a P. Sed aliter secundum leges, secundum quas talem regulam tradimus.

¶ Collateralium in linea inaequali quot sunt personae (stipite dempto) tot sunt gradus. Vnde P. a stipite

distat iv. à pro patruo v. à filio vi. à nepote vii. à pronepote viii. & sic quilibet persona facit gradum. Vides ex supradictis quod P. non potest contrahere cum aliqua de arbore. Distat enim à summo, scilicet ab avo: ab imo, scilicet à nepote, ab extremis collateralium, ab omnibus his quarto, à mediis citeriori: per quod satis patet, quod cum nullo potest contrahere. Sed si extremus in collateralibus: ut puta si pronepos pro patruo, vel pronepos fratris, procrearet filiam, posset P. cum illa contrahere. Licet autem contrahatur in quinto gradu, remanet tamen consanguinitas: prohibitio enim, quæ per jus positivum, processerat, potuit tolli, sed naturalis sunt immutabilia, s. dist. in princ.

¶ Scire debes, quod communiter dicunt doctores, quod ab avus & pro avus, & avus sunt bigami, dicentes, quod si non essent bigami, non possent filii eorum conjungi, cum essent fratres: sed de hoc non multum curo: quia eadem ratione sic esset de aliis cellulis duplicibus, quod persone earum essent bigami. Unde fingamus quatuor personas, ac si diceretur pro patruus & uxor, pro avita & maritus, unde duplicatio posita fuit, ut nomina demonstraret in utroque sexu, non ut eos conjuges denotaret. Sciendum est etiam, quod in collateralibus æqualis linea bene sequitur. Ista regula affirmando & negando. Ego & tu sumus consanguinei in linea æquali, & ego possum accipere filiam tuam: ergo tu meam. Et negativè, ego non possum accipere filiam

tuam: ergo nec tu meam. Affirmative proceditur in linea æquali quarti gradus. Negativa in tertio vel citiori. Sed in linea inæquali: hoc non procedit affirmando vel negando: quia si unus est in quarto, alter in tertio vel citiori, qui est in tertio vel citiori, potest contrahere cum filia ejus, qui est in quarto gradu, & non e converso, unde pro patruus hujus filius & nepos contrahere possunt cum filia P. sed non e converso.

¶ Demum queritur, an collaterales, quorum unus est in quinto & alter in primo, puta filia P. & pro patruus possint ad invicem contrahere? Dicit Hostiensis quod non. Et hoc not. extra eod. quod dilectio. Et ca. ius. Et in summa hujus est. de consang. s. nunquid. in v. Et i. quod per sua argumenta nititur probare sic, scilicet pater & filius una persona censentur. C. de impub. Et alius sub. L. ult. sicut ergo non contrahitur cum stipite, sic nec cum filiis stipitis. bene fecit prædicta decret. tua, ubi fratres videntur poni prohibite. Contrarium tenet Bernh. quod colligitur ex aliquam ponit supra eod. tit. c. ult. & Ra. & Io. de Deo: de hoc est vetustissima, quod probant verba regulæ posita sup. eod. c. ult. dum dicit ibi, descendendum ab eodem. sed certum est quod pro patruus descendit ad stipitem. Præterea aut dicit quod est inter eos prohibitio ascendendum & descendendum, aut collateralium: de primo patet negando, quod certum est filium P. non descendisse à pro patruo. Est ergo prohibitio collateralium, sed certum est, quod isti distant quinto, quid igitur impediatur istos collaterales contrahere, non video. Io. And.

Multa dies, variusq; labor hujusce paravit
Artis notitiam: quæ modò clara patet.

PRIMUM GENVS AFFINITATIS, QVOD HODIE
HABET PROHIB.

ARBOR AFFINITATIS.

1. 2. Dna superiores cellula his numeris notatæ, decoris ergò posita sunt, ad genu
affinitatis demonstrandum, non habent tamen pro-
hibitionem.

AFFINITATIS DECLARATIO.

Affinitas secundum canones, est personarum proximitas ex coitu proveniens, omni carens parentela. Et dicitur affinitas quasi duorum ad unum sinem unitas: eo quod duas cognationes diversæ per nuptias secundum legem.

Leges, vel per coitum secundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, ut ff. de grad. cognat. l. non facit. & affines.

¶ Scies autem quod affinitas est perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur. 35. q. 10. fraternitatis.

¶ Per carnalem copulam viri & mulieris inter consanguineos mulieris & virum, & inter consanguineos viri & mulierem contrahitur affinitas primi generis ejusdem gradus, cujus est consanguinitas. Si ergo consanguineus tuus cognoscit mulierem: si vis scire quoto gradu affinitatis attinet tibi mulier illa, vide quoto gradu est tibi consanguineus tuus, & quoto est tibi ille consanguineus, toto mulier est tibi affinis, & semper in primo genere. Dicitur est in regula, viri & mulieris, & non viri & uxoris: quia secundum canones etiam per coitum fornicarium & incestuosum contrahitur affinitas, pater de eo qui cog. consang. uxor. sua, cap. discretione. Et cap. penult. Inter consanguineos mulieris & virum, & consanguineos viri & mulierem, ideo dicitur: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris nulla est affinitas. Unde duo fratres contrahunt cum duabus sororibus, pater & filius cum matre & filia, sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsam virum, & consanguineos viri & ipsam mulierem. de consang. & affinit. quod super his.

Regula. Quotiescunque inter unam personarum, de quibus quaritur, & conjugem alterius non est vel non fuit consanguinitas intra quartum gradum inclusive, nulla est prohibitio: ut inter me & conjugem nepotis mei non potest esse matrimonium: quia nepos meus est mihi consanguineus intra quartum gradum.

Aliud exemplum. Soror mea habuit maritum, ea mortua maritus ejus aliam accepit, quod defuncto, potero contrahere cum ejus relicta: quia inter me & illam relictam nulla est, nec fuit consanguinitas.

Arborem Affinitatis & ejus materiam transeamus. Et primo videndum est quid sit affinitas, & unde dicatur: & quomodo ipsius genera insurgant, & gradus computentur: deinde arborem formemus. Ponemus postea quedam notabilia, & quaedam questiones.

¶ Est autem affinitas personarum proximitas ex coitu proveniens, omni carens parentela: hoc secundum canones: sed secundum leges est proximitas proveniens ex nuptiis, & requiritur secundum leges, quod legitime sint nupti, non interdicta, ut contrahatur affinitas. ff. de grad. l. non facit. s. secundum. Et dicitur affinitas, quasi duorum in unum finem unitas, eo quod duae cognationes diverte per nuptias secundum leges, vel per coitum secundum canones copulantur, & alter ad alterius cognationis finem accedit, ut mea l. s. affines.

¶ Sed quod per fornicarium coitum, & incestuosum secundum nos contrahatur affinitas, pater de eo qui consang. uxor. sua, cap. discretione. Et eod. titu. cap. penult. Sed consideratio legis fuit circa hereditates & tutelae deferendas, & ne quis cogatur adversus affinem testimonium dicere. ff. de grad. l. jurisconsultus. in princip. Et de test. l. 3. Et 4. quae 3. s. cum in criminali. ver. item lege Julia. Sed canon quoad matrimonia prohibenda consideravit unionem carnis, quae insurgit ex copula. Et est videre secundum hoc, quod concurrere potest attinentia consanguinitatis & affinitatis: ut si quis cognoscat consanguineam, omnes consanguineas utriusque sunt utriusque affines. Scias autem, quod affinitas est perpetuum impedimentum, quod durat etiam mortua persona, qua mediante contrahitur. 35. quae. 10. fraternitatis. Nec oritur affinitas ex pollutione extraordinaria: quae fit extra claustra pudoris. 35. quae. 10. 3. extraordinaria. Et adde quod tibi not.

¶ Et insurgit affinitas ex coitu interdum cum publica honestate, interdum sine: & publica honestas interdum sine affinitate, ut si cognoscat uxorem vel sponsam, hic impedimentum est publica honestatis & affinitatis: si cognoscat non sponsam, hic affinitas sola est: si sponsam nondum cognovi, ibi sola publica honestas. Hoc dico quia mortua est uxor tua, & vis contrahere de dispensatione ecclesiae cum consanguinea sua, & ecclesia dispensat, quod possis contrahere cum illa, non obstante quod sit tibi affinis, tali gradu per dispensationem adhuc contrahere non poteris: quia licet sublatum sit impedimentum affinitatis, non tamen sublatum est impedimentum publicae honestatis. Debes ergo facere exprimi, quod possis cum tali contrahere, non obstante impedimento publicae honestatis, pro eo, quod desponsasti consanguineam ejus in quartum

gradu: & non obstante quod est tibi affinis in quarto, pro eo, quod dictam desponsatam carnaliter cognovisti, & tunc matrimonium procedere poterit.

¶ Genus affinitatis cognoscitur per hanc regulam, sed non gradus. Persona addita persona per carnis copulam mutat genus, sed non gradum. Isto modo, si is qui est mihi in secundo gradu consanguinitatis, cognoscit mulierem, illa est mihi secundo gradu affinitatis, & primo genere: si alius eam cognoscit, ille attinet mihi secundo genere affinitatis, & secundo gradu: si ille aliam mulierem cognoscit, illa attinet mihi tertio genere affinitatis, & secundo gradu. Sed quia solum primum genus hodie habet prohibitionem, & quia B. plene tradidit extra, de consang. & affin. cap. non debet. hic circa hoc non infesto. Ergo si persona mihi consanguinea jungatur sibi aliam personam carnali copula, persona juncta est mihi affinis primo genere affinitatis: si attinens mihi primo genere affinitatis carnali copula se alteri commisceat, illa attinet mihi secundo genere: si affinis mihi secundo genere aliquam cognoscat, illa est mihi affinis tertio genere, sed eodem gradu. Est igitur videre de gradibus. Certum est, quod affinitas non habet hodie prohibitionem nisi in primo genere, & in illo usque ad quartum gradum: licet affinitas non habeat suam specialem computationem graduum, sed computantur gradus affinitatis secundum gradus consanguinitatis. Si ergo consanguineus tuus cognoscat mulierem, si vis scire quoto gradu est tibi consanguineus tuus secundum regulas, quas tradidi in proxima arbore, & quoto est tibi ille consanguineus, toto mulier est tibi affinis, & semper in primo genere.

¶ Nunc formemus arborem: & in medio arboris sunt quatuor cellulae, & in prima superiori ponitur primus gradus, in secunda secundus, in tertia tertius, in quarta quartus gradus. Et de his primo quaritur, quare ponantur in medio fratris & sororis. Secundo, quare non exprimentur attinentiam, dicendo, primus gradus affinitatis, & sic de singulis. Ad primum dic, hoc fuisse videtur intelligi, quod affinitas oritur ex consanguinitate, & quod ab utroque sexu virili & femineo affinitas contrahatur. Ad secundum dic, attinentiam non fuisse expressam, ut illa computatio graduum ad consanguinitatem & affinitatem referatur: unde soror & frater sunt in primo gradu consanguinitatis, & frater & vir sororis sunt in primo gradu affinitatis, & sic de aliis. Deinde a latere dextro dictae lineae ponitur alia linea quatuor cellulas continens: in prima scribitur frater, in secunda fratris filius, in tertia fratris nepos, in quarta fratris pronepos. Ad dorsum hujus alia linea continens alias quatuor cellulas: in quarum

1128
in line
ora. Sed
vel ne
vel cite
ere cum
o, unde
ant con

m unu
ppatru
is quod
o sumu
a argu
na per
go non
gene fa
pro di
es gl.
Deo. de
me sup.
em. fed
cetera
ium &
atene
a pro
terum
at isto

chti
is.

Et di
andiu
leges.

prima scribitur uxor fratris olim relicta, in secunda uxor filii fratris, in tertia uxor nepotis fratris, in quarta uxor pronepotis fratris. A latere sinistro sunt alia quatuor cellulae: quarum prima soror, secunda sororis filia, tertia sororis neptis, quarta sororis proneptis. Ad dorsum harum sunt alia quatuor: prima uxor fratris olim relicta, secunda uxor fratris, tertia uxor fratris, quarta uxor fratris. Ponuntur etiam alia duae cellulae, una a latere dextro continens, relicta relictae fratris: a sinistris relicta relictae sororis, quae secundum omnes ponuntur ad decorem, & ad demonstrandum genera affinitatis, quae hodie prohibitionem non habent. Adhuc habes duas lineas reflexas, quarum una oritur in cellula fratris, & terminatur in cellula uxor fratris, in qua scribitur primus gradus affinitatis. Item alia linea reflexa, quae oritur in cellula sororis, & terminatur in cellula uxoris fratris, in qua idem scribitur.

¶ Circa hoc quaero, quare in cellula, uxor fratris, scribitur, olim relicta, quod non ponitur in aliis cellulis inferioribus ejusdem lineae? Et dicitur hoc factum fuisse propter cellulam, quae ponitur ad dorsum illius. q. d. frater habuit uxorem, mortuo fratre uxor ab eo relicta contraxit cum alio viro, illa demum mortua, iste relicta a relicta fratris, nulli contrahere cum sorore, nunquid potest? Olim non poterat, quia erat filius in secundo genere, & primo gradu, hodie vero potest. Idem fit repetitum quoad cellulam uxor fratris.

¶ Ad cognoscendum ergo gradus affinitatis & genus tam per formam arboris, quam ex prius dictis, tolle hanc solam regulam magistralem. Per carnalem copulam viri & mulieris inter consanguineos mulieris & virum, & inter consanguineos viri & mulierem contrahitur affinitas primi generis, & ejusdem gradus cuius est consanguinitas. Quare dicatur in regula per carnalem copulam viri & mulieris, & non viri & uxoris, colligi ex his, quae in principio dixi. Inter consanguineos mulieris & virum, & consanguineos viri & mulierem, ideò dixi: quia inter virum & mulierem non contrahitur affinitas, sed ipsi sunt affinitatis causa. Item inter consanguineos viri & consanguineos mulieris nulla est affinitas: unde duo fratres contrahunt cum duabus sororibus, pater & filius cum matre & filia. Sed est affinitas inter consanguineos mulieris & ipsam virum, & consanguineos viri & ipsam mulierem, extra, de consang. & affin. quod super his. Primi generis quare dixerim, etiam ex superioribus patuit, & ejusdem gradus cuius est consanguinitas: vide hoc in arbore, nam frater & soror sunt in primo gradu consanguinitatis, maritus sororis est frater in primo gradu affinitatis, & sic uxor fratris sorori, & sic filia sororis est filia fratris & ipsi frater in secundo gradu consanguinitatis, maritus ejus in secundo gradu affinitatis, & e converso, & sic in reliquis. Unde uxor proneptis sororis attinet fratri & omnibus descendentes, qui sunt in arbore, quarto gradu affinitatis: & hoc ideò, quia toto gradu consanguinitatis attinet predictis ipsa proneptis. Qui sunt in arbore, ideò dixi, quia si pronepos fratris haberet filium, ille excederet lineam aequalitatis, & sic attinet quinto gradu secundum regulas traditas in proxima arbore.

¶ Post hoc notandum est, illud praesens non sequitur, ego & tu sumus affines, ergo filius, quem procreo, est tibi affinis. Nam interdum filius meus mutat genus affinitatis, quia ego sum tibi affinis, & ipse consanguineus interdum nil attinet tibi, interdum mutat gradum, interdum nec mutat genus, nec gradum. Exemplum. si ego & tu sumus affines per appositionem meam, quia scilicet contraxi cum consanguinea tua, si ex dicta consanguinea tua filium procreo, ille est tibi consanguineus, non affinis: sed si ego maritus consanguineae tuae ex alia muliere filium procreo, ille nec est tibi consanguineus, nec affinis. Si verò tu consanguineus uxoris meae

filium procreas, hic filius non mutat genus affinitatis, quia tu pater es mihi affinis, & ipse affinis, sed si tu & uxor mea eratis in aequali linea, vel inaequali, & eras remotior, quia tu eras in tertio, ipse in secundo, vel primus tunc ipse filius mutat gradum, quia tu pater es mihi in tertio gradu affinitatis, & ipse mihi in quarto. Si uxor tu & uxor mea eratis consanguinei in linea inaequali, sed uxor mea erat remotior, ut quia ipsa in tertio, & tu in secundo: tunc filius tuus non mutat genus nec gradum, quia tu mihi affinis, & ipse affinis: tu in tertio gradu, & ipse in tertio gradu. Item nota quòd istud etiam non sequitur, ego & tu sumus affines, & ego non possum accipere filiam tuam: ergo nec tu meam: quia si habeam consanguineam tuam in uxorem, tu bene potes contrahere cum filia mea, quam habui ex alia muliere: quia affinitas non contrahitur inter consanguineos viri, & consanguineos mulieris: sed inter virum & consanguineos mulieris, & inter mulierem & consanguineos viri, ut dixi, & probatur extra, de consang. & affin. quod super his. Sed ego non possum contrahere cum filia tua, nisi forsitan illa excederet quartum gradum, ut quia esset in quinto, & est simile secundum quod dixi supra in proxima arbore circa finem.

¶ Nunc quaeritur, an affinitas inter ascendentes & descendentes habeat perpetuam prohibitionem, an extendatur tantum usque ad quartum gradum? Et sic tenemus opinionem Goffredi, de qua dixi supra in arbore proxima circa medium, diceremus quòd usque ad quartum gradum tantum. Sed tenendo contrariam opinionem dicemus, quòd prohibitio fit perpetua. Dicit enim textus, quòd ita abstinere debemus à consanguineis uxoris, ut à propriis, extra, de consanguini. & affini. cap. 1. §. quæsi. 3. de propinquis. & cap. aequaliter. Si ergo inter consanguineos ascendentes & descendentes prohibitio extenditur in infinitum: ergo inter affines ad idem, in fine, de nupt. §. affinitati. & dicitur lex, quòd tales affines ascendentes & descendentes habentur loco parentum & liberorum, si de gradibus. non facile & retro in fine. Eodem modo posset formari quaestio de affinitatibus, quorum unus est in primo gradu, alter in quinto, sicut in consanguineis dixi supra in arbore proxima in fine. An autem liceat diversis temporibus habere in uxores duas cognatas, scilicet uxores duorum fratrum, & an conjuncti olim in gradu prohibito hodie permisso simul manere possint, de hoc vide not. extra, de consang. & affin. cap. non debet.

¶ Ultimo quaeritur ad utramque arborem, an prohibitio consanguineorum vel affinium conjugendorum procedat ex prohibitione divina, an ex humana, & quare facta fuit prohibitio. Breviter scias quòd olim propter necessitatem fratris necessario habuit contrahere cum uxore, & consanguineis cum consanguineis: unde tunc in collateralibus non erat prohibitio. Hoc fuit à principio generis humani in filiis & nepotibus Adæ: hoc etiam fuit post diluuium in nepotibus Noë. In Levitico verò prohibita fuerunt tere duodecim personae, quas vide nota extra, de restitu. spol. cap. literas. & de divor. cap. gaudeamus. Demum jus positivum canonicum prohibuit consanguineos & affines primi generis conjungi in septimo gradu & ceteriori: quae prohibitio postea usque ad quartum gradum est restricta, extra, eod. non debet. Revocatio verò fuit ex causa, quae ibi ponitur, quòd prohibitio partim procedit ex jure divino, & partim ex positivo. Unde in secundo gradu aequalis linea collateralis contrahere possunt jure divino, sed non positivo. Ratio verò prohibitionis sumitur 31. quæsi. 1. §. 1. capite 1. fuit enim propter charitatem ampliandam. Nam si contraherem cum sorore, idem esset pater & socer, mater & foror, vir & frater,

frater, &c. Sed si alium habeo patrem, alium socerum, numerofius se charitas protenderet: in qua universi fideles & sapientes studentes continuè perseverent per gratiam ejus, qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.

QVÆSTIO VI

Nunc queritur, quibus accusantibus, vel testificantibus, conjugatorum conjunctio dirimenda sit.

C. I. ¶ *Confanguiet tantum, vel si progenies defecerit, antiqua & veraces propinquitates in synodo computentur.*

De his ita decrevit Fabianus Papa.

Confanguiet 4 extraneorum nullus accuset, vel confanguietatem in synodo computet: sed propinquus, ad quorum notitiam pertinet, id est, pater, mater, frater, soror, patruus, avunculus, amita, matrem, & eorum procreatio. Si autem progenies tota defecerit, ab antiquioribus & veracioribus, quibus eadem propinquitas nota sit, Episcopus canonicè perquirat: & si inventa fuerit propinquitas, separetur.

C. II. PALEA.

[Cælestini Papæ decretum ecclesie Florentinæ missum.]

Videtur nobis, quod d secunda, quam contra prohibitionem ecclesie duxit, non sit uxor, etiam si primam non habet desponsatam. Nam quod contra interdictum & ordinem ecclesie factum est, tanquam inordinatum, & rationem non habet tam divine, quam humane legis proclamata auctoritas. Quia igitur ea, quam inordinate superduis prohibitionem renitente, uxor non est, cogendus est eam recipere, quam juravit & desponsavit, & ex ea prolem genuit: ut juramenti religio non vilipendatur, & fides ad invicem promissa seruetur, & proles in cultu Dei nutretur, & educetur, & alii exinde occasione pejerandi, & de aliis decipiendi assumere non valeant. Quod autem parentes, fratres, & cognati utriusque sexus in testificationem suorum ad matrimonium conjungendum vel dirimendum admittantur tam antiqua consuetudine, quam legibus approbatur. Ideo enim maxime parentes, & si defuerint parentes, proximiores admittuntur, quoniam unusquisque suam genealogiam & cum testibus, & charitas, tum etiam ex reuerentia majorum scire laborat. Qui enim melius recipi debent, quam illi, qui melius sunt, & quorum est interesse, ita ut, si non interfuerint, & consensum non adhibuerint, secundum leges, nullum sit matrimonium: Quod vero legitur [e pater non recipitur in causa filii, nec filius in causa patris] in criminalibus causis & contractibus verum est: in matrimonio vero conjungendo & disjungendo, ex ipsius conjugii prerogativa, & quia favorabilis res est, congruè recipiuntur.

¶ Hæc Palea deest in plerisque vetustis exemplaribus. Habetur tamen, qui matrimonium accusat, cap. 3. ex Clemente III. abbas Longino, Florentino Episcopo, alias ecclesie Florentinæ: unde, & ex aliis nonnullis est emendata, veteris aliquot & addita, & subiecta.

C. III. ¶ *Qui iurando propinquitates firmare debeant.*

Item Virbanus Papa Richardo a Genensibus Episcopo.

Notificamus tibi, ut postquam tres, aut duo ex propinquieribus jam defunctæ uxoris ejus, qui accusatur, vel viva, hanc propinquitatem iurando firmaverint, vel tres aut duo ex antiquioribus Genensibus, quibus hæc propinquitatem nota est, qui bonæ famæ, & veracis testimonii sint, remoto amore, timore, pretio, & omni malo studio, supradicto modo confanguietatem firmaverint, sine omni mora conjugia dissolvantur. Quod si propinqui, aut extranei verbis tantum propinquitatem testantur, & iuramento probare vel noluerint, vel nequiverint, conjugium nullatenus dissolvatur: sed competentis poenitentia propter infamiam, vel peccati maculam (si forte in hac re contraxerint aliquam) injungatur.

C. IV. ¶ *Sua confessioni relinquuntur, quorum incestum nullus iurando affirmat.*

Item ex concilio Urbani Papæ habito in Apulia.

Si duo, vel tres viri confanguietatem iurando firmaverint, vel ipsimet forte confessi fuerint, conjugia dissolvantur. Si verò neutrum contigerit, Episcopi eos per baptismum, per fidem, per iudicium Christi in vera obedientia obtestentur, quatenus palam faciant, utrum se (sicut est fama) confanguietatem recognoscant, si negaverint, sibiipsis relinquendi sunt: ita tamen, ut si aliud in conscientia habeant, se à liminibus ecclesie, à corpore & sanguine Domini, à fidelium communione noverint segregatos, atque infames effectos, donec ab incestu facinore desinant. Si se Episcoporum iudicio segregaverint, si juvenes sunt, alia matrimonia contrahere non prohibeantur.

2 pars. Ecce quibus accusantibus vel testificantibus confanguietatum conjunctiones sunt dirimenda. Cujusmodi vero iuramentum ab accusatore sit exigendum, ex Romano ordine I habetur. Est autem hujusmodi.

1 ¶ Ordine.] *Ceteri collectores citant non, ex ordine: sed, ex concilio Romano sub Gregorio III. Ex quibus collectibus, & vetustis Gratiani exemplaribus nonnulla sunt emendata in hoc, & in sequentibus capitulis.*

C. V. ¶ *Iuramentum accusatoris.*

In ista e parentela illa, quam dicunt esse inter illum N. & istam ejus conjugem N. quidquid inde scis, & audisti à tuis vicinis, aut à tuis propinquis antiquioribus, quod tu per nullum ingenium, nec propter timorem, nec propter amorem, aut per fraudem, aut ejus confanguietatem celabis Episcopo tuo, aut ejus missum, cui hoc inquirere iusserit, quandoque te ex hoc interrogaverit. Sic te Deus adjuvet, & ista sanctorum reliquit.

C. VI. ¶ *Iuramentum testium.*

Illud b sacramentum i, quod iste iuravit de illa parentela, que inter illum N. & ejus conjugem N. computatur, quod tu illud observabis, in quantum scis, aut audisti. Sic te Deus adjuvet.

3 pars. Hoc iuramentum non est separationis, sed synodale, institutum ab Eutychiano Papa.

C. VII. ¶ *Synodale iuramentum.*

Episcopus k in synodo residens post congruam allocationem septem ex plebe ipsius parochia, vel eo am-

a al. Cypriano. b Sentent. 4. dist. 41. l. 1. v. part. 9. cap. 33. Panorm. lib. 7. cap. 85. c In codice pervetusto ex Eugenio II. d Sentent. ibid. l. v. p. 9. c. 12. e Polyc. l. 6. tit. 4. Anselm. l. 101. c. 7. 4. Burch. l. 7. c. 25. l. v. p. 9. c. 61. Panorm. l. 7. cap. 86. f al. propter. g al. propter. h al. stud. i Burch. l. 7. c. 26. l. v. p. 9. c. 62. Panorm. l. 7. c. 87. k Polyc. l. 6. tit. 4. Anselm. l. 6. c. 132. Burch. l. 1. c. 91. 92. 93.